

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

**Besluit van ...
tot wijziging van enige onderwijsbesluiten vanwege het benutten van het
examen Nederlands als tweede taal voor het mbo-examenonderdeel
Nederlandse taal**

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Gelet op de artikelen 7.4.3a, eerste lid, en 7.4.5a, tweede lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, 2.72, derde lid, van de Wet voortgezet onderwijs 2020 en 20, derde en zesde lid, van de Wet register onderwijsdeelnemers;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx, directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I. Wijziging Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB

Het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 3b, vijfde lid, vervalt.

B

Aan hoofdstuk II, paragraaf 1, worden de volgende artikelen toegevoegd:

Artikel 3c. Nadere regels vrijstelling generieke examenonderdelen

1. De examencommissie verleent slechts vrijstelling van het examenonderdeel Nederlandse taal, rekenen of Engels of een deel daarvan, indien zij vaststelt dat de student reeds eerder examen heeft afgelegd op ten minste hetzelfde niveau als vastgesteld voor zijn beroepsopleiding:
  - a. als examenonderdeel van een andere beroepsopleiding, of van dezelfde beroepsopleiding bij een andere instelling; of
  - b. als eind- of staatsexamen of deeleindexamen zoals vastgesteld voor havo of vwo.
2. In afwijking van het eerste lid kan de examencommissie vrijstelling verlenen van het examenonderdeel Nederlandse taal of een deel daarvan aan een student die in het bezit is van een diploma of certificaat als bedoeld in artikel 16 van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal, met dien verstande dat een student van de middenkader- of specialistenopleiding uitsluitend vrijstelling kan verkrijgen indien hij programma II als bedoeld in artikel 2, derde lid, van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal heeft afgelegd.
3. Een vrijstelling als bedoeld in het tweede lid wordt slechts verleend aan de student:
  - a. die de Nederlandse taal onvoldoende beheerst;
  - b. voor wie de Nederlandse taal niet diens moedertaal is; en
  - c. die bij aanvang van zijn beroepsopleiding ten hoogste zes jaren onderwijs in Europees Nederland heeft gevolgd. Indien de student een beroepsopleiding op een lager niveau is gaan volgen aansluitend op het beëindigen van de inschrijving bij een beroepsopleiding op een hoger niveau zonder een diploma te hebben behaald, blijft het aanvangstijdstip gelden van de eerst gevolgde beroepsopleiding.

Artikel 3d. Examinering met staatsexamen Nederlands als tweede taal

1. Indien de examencommissie daartoe beslist, kan een student die voldoet aan de criteria van artikel 3c, derde lid, een staatsexamen als bedoeld in artikel 2 van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal afleggen in plaats van het examenonderdeel Nederlandse taal.
2. Het staatsexamen Nederlands als tweede taal betreft:
  - a. programma I als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal in geval van een entreeopleiding, basisberoepsopleiding of vakopleiding;
  - b. programma II als bedoeld in artikel 2, derde lid, van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal in geval van een middenkaderopleiding of specialistenopleiding.
3. Indien het staatsexamen Nederlands als tweede taal is afgelegd overeenkomstig het eerste lid, telt de waardering van dat staatsexamen mee voor de eindwaardering, bedoeld in artikel 15.
4. Artikel 8, eerste tot en met vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

C

In artikel 12a wordt "met inbegrip van het studiejaar waarin hij examen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is" vervangen door "voldoet aan de criteria van artikel 3c, derde lid".

Artikel II. Wijziging Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal

Het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2, derde lid, wordt "het middenkader" vervangen door "de middenkader- of specialistenopleiding, bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onderdelen d en e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs".

B

In artikel 14, eerste lid, wordt "uitgedrukt in "voldoende" dan wel "onvoldoende"" vervangen door "uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10".

C

In artikel 15 wordt "het resultaat voldoende is" vervangen door "ten minste het cijfer 6 is behaald".

D

Artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt "een voldoende resultaat heeft behaald" vervangen door "ten minste het cijfer 6 heeft behaald".
2. Aan het tweede lid wordt toegevoegd "Op aanvraag wordt een certificaat met als resultaat het cijfer vijf of lager uitgereikt aan de kandidaat die daarbij belang heeft."
3. In het derde lid wordt na "certificaten" ingevoegd "met als resultaat ten minste het cijfer 6".

E

Artikel 24 komt te luiden:

Artikel 24. Oude certificaten met voldoende resultaat

Een certificaat, behaald voor [het tijdstip van inwerkingtreding van het besluit van ... houdende etc.], met een voldoende resultaat wordt gelijkgesteld aan een certificaat met als resultaat het cijfer 6.

Artikel III. Wijziging Besluit register onderwijsdeelnemers

In artikel 53, vierde lid, van het Besluit register onderwijsdeelnemers wordt "de artikelen 15 en 17, eerste en tweede lid, onderdelen c tot en met f" vervangen door "de artikelen 15 en 17, eerste en tweede lid, onderdelen c tot en met g".

Artikel IV. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Nota van toelichting

ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

In het mbo maakt het examenonderdeel Nederlandse taal deel uit van elke beroepsopleiding en wordt het afgesloten met zowel instellingsexamens als een centraal examen.¹ Sinds de invoering van dit examenonderdeel is er kritiek geuit over het effect daarvan op de toegankelijkheid van het mbo voor studenten voor wie het Nederlands niet hun eerste taal is. Met dit wijzigingsbesluit wordt hieraan tegemoet gekomen, door het mogelijk te maken dat deze studenten op een andere manier kunnen aantonen dat zij de Nederlandse taal beheersen, namelijk op basis van een resultaat dat is behaald voor een staatsexamen Nederlands als tweede taal (hierna: staatsexamen Nt2). Naast het zorgen voor toegankelijkheid, is dit ook van belang voor de bevordering van de internationalisering van het mbo.

Hoofdpijnen van het voorstel

3.1 Achtergrond en aanleiding

In 2010 zijn de referentieniveaus voor Nederlandse taal (en rekenen) ingevoerd. Het doel van de invoering van de referentieniveaus voor Nederlandse taal was om een doorlopende leerlijn in te voeren en zo te komen tot versterking van de taalvaardigheden van mbo-studenten. De eisen van het examenonderdeel Nederlandse taal zijn voor het mbo uitgewerkt in vijf onderdelen : spreken, gesprekken voeren, schrijven, luisteren en lezen. De commissie Meijerink (hierna: commissie), die de referentieniveaus uitwerkte in het rapport 'Over de drempels met taal en rekenen',² ging uit van studenten die sinds hun vroege jeugd al onderwijs in Nederland volgen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het volgende citaat:

We hebben echter tot uitgangspunt gekozen dat de beschrijvingen funderend en cumulatief zijn. Cumulatief, omdat een volgend niveau het vorige insluit: als een vaardigheid op einde basisschoolniveau beheerst moet worden, dan veronderstellen we dat daarmee gegeven is dat die vaardigheid ook op een later moment in de schoolloopbaan nog beheerst moet worden. Dat betekent dat in opeenvolgende opleidingen de kennis en vaardigheden die eerder zijn verworven benut en onderhouden moeten worden.³

Dit uitgangspunt paste bij de opdracht van de commissie, waarin de focus lag op een betere aansluiting tussen de schooltypen die tijdens een school- en studieloopbaan van jongs af aan worden doorlopen. De commissie was zich ervan bewust dat de niveaubeschrijvingen – en doelstellingen minder goed passen bij mbo-studenten die niet hun hele school- en studieloopbaan in Nederland hebben doorlopen, en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is.

Een groot aantal scholen en opleidingen van primair tot hoger onderwijs kent een instroom van leerlingen van buitenlandse afkomst, zogenaamde neven- of zij-instromers, anderstaligen of inburgeraars. (...) Het ontwikkelen van de volledige beheersing van het Nederlands als tweede taal is een langdurig traject. Ook als

¹ Uitgezonderd de entreeopleiding (mbo-1).

² Commissie Meijerink, 'Over de drempels met taal en rekenen: hoofdrapport van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen' (2008).

³ Commissie Meijerink, 'Over de drempels met taal en rekenen: hoofdrapport van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen' (2008) pag. 27.

leerlingen in staat zijn reguliere lessen te volgen, is het verwervingsproces nog lang niet voltooid binnen het onderwijs⁴.

In december 2017 stuurde de MBO Raad een brief naar de Kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid,⁵ met daarin het hierboven benoemde argument. Kinderen van expats en andere nieuwkomers zouden zelfselectie toepassen, op basis van hun inschatting over de (on)haalbaarheid van het centraal examen Nederlandse taal. Hierdoor vermindert de toegankelijkheid van het mbo. Het belemmert deze studenten bovendien minder in het hoger beroepsonderwijs, stelt de MBO Raad, waar zij veelal toegang kunnen krijgen op basis van het staatsexamen Nt2 programma II, dat wel is toegespitst op de doelgroep.

De reguliere examens voor het examenonderdeel Nederlandse taal die gebaseerd zijn op deze referentieniveaus, bevatten, gelet op de korte tijdsduur van verblijf hier te lande, onoverbrugbare elementen voor studenten voor wie het Nederlands een tweede taal is en vormen daarmee relatief vaak een belemmering om te slagen. Harde cijfers zijn hierover niet beschikbaar, omdat er niet wordt bijgehouden wat de achtergrond van een examenkandidaat is. Deze professionele inschatting van betrokken docenten mbo wordt echter ook ondersteund door een rapport uit 2014 van de Commissie staatsexamens Nt2 van het toenmalige College voor Examens, dat voortborduurde en een uitwerking geeft van het eerder genoemde rapport van de commissie Meijerink.⁶ Kort samengevat is een conclusie van dit rapport dat Nt2-studenten zich kenmerken door onder andere een beperktere woordenschat, onbekendheid met typisch Nederlandse concepten en contexten, moeite hebben met lidwoorden en met de juiste volgorde in zinsconstructies. Dit maakt het lastiger voor hen om het examenonderdeel Nederlandse taal in het mbo goed af te ronden. Bij de instellingsexamens is het mogelijk om hiermee enigszins rekening te houden. Om de instellingen hierbij te ondersteunen is hiervoor een handreiking ontwikkeld in 2016.⁷

Uit gesprekken met het veld blijkt echter dat deze handreiking niet voldoende soelaas biedt om het knelpunt op te lossen, niet in de laatste plaats omdat de betreffende studenten uiteindelijk toch ook het centraal examen Nederlandse taal moeten afleggen. Tot nu toe kan uitsluitend een half uur extra tijd worden geboden aan deze studenten om het centraal examen Nederlandse taal af te leggen. Omdat het centraal examen is gebaseerd op de referentieniveaus, geldt dat daarbij onvoldoende rekening kan worden gehouden met het feit dat deze studenten de Nederlandse taal niet sinds hun vroege jeugd hebben aangeleerd. Hierover struikelen deze studenten veelal, met studievertraging of diplomering op een lager niveau tot gevolg. Dit blijkt onder andere uit verschillende rondetafelgesprekken met betrokkenen uit het veld (met name mbo-instellingen), georganiseerd door het ministerie van OCW in 2019. In de periode erna is de wens vanuit de mbo-instellingen om passendere examinering en/of vrijstellingen te kunnen aanbieden, ondanks de inspanningen die zij al doen voor deze doelgroep op het gebied van Nederlandse taal, regelmatig herhaald. Onder andere via de MBO Brigade en bijeenkomsten in het kader van het generieke kwalificatie-onderdeel Nederlandse taal binnen het mbo.

---

⁴ . Commissie Meijerink 'Over de drempels met taal en rekenen: hoofdrapport van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen' (2008) pag.67

⁵ https://www.mboraad.nl/sites/default/files/brief_vaste_kamercommissie_szw_-_inburgering_en_integratie_-_13_december_2017.pdf.

⁶ Rapportage Commissie Staatsexamens Nt2, zie bijvoorbeeld pagina 8: https://www.staatsexamensnt2.nl/document/notitie-staatsexamens-nt2-en-de/f=/staatsexamens_nt2_en_de_referentieniveaus_taal_140714.pdf. Thans College voor toetsen en examens.

⁷ Handreiking examinering van anderstalige migranten in de instellingsexamens Nederlandse taal in het mbo, Commissie Staatsexamens Nt2, juni 2016

In voormelde brief aan de Kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid benoemt de MBO Raad (?) dat integratie en beroepskwalificatie elkaar versterken, wat hem ertoe brengt de regering te verzoeken om de taaleisen die horen bij een mbo-kwalificatie te examineren op een wijze die past bij de genoemde doelgroep. De laatste jaren komt daarbij ook de toenemende behoefte aan het faciliteren van internationalisering van het vervolgonderwijs, waaronder het beroepsonderwijs. Zie ook een latere brief uit 2018 van de MBO Raad, JOB, SBB en Nuffic waarin zij stellen dat internationalisering belangrijk is voor alle mbo-niveaus.⁸ De regering heeft dit standpunt overgenomen, zoals ook blijkt uit de Wet taal en toegankelijkheid, waarbij de Nederlandse taal overigens een verplicht onderdeel blijft van het beroepsonderwijs. Door aan niet in Europees Nederland opgegroeide studenten de mogelijkheid te bieden om het staatsexamen Nt2 af te leggen, wordt enerzijds bereikt dat alle studenten aan het einde van het mbo voldoende taalvaardigheid hebben om deel te kunnen nemen aan de samenleving, door te stromen naar vervolgonderwijs of uit te stromen naar de arbeidsmarkt. Anderzijds wordt de kans gereduceerd dat deze studenten het mbo laaggeletterd of zonder diploma verlaten. Zo wordt de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs bevorderd, draagt het bij aan kansengelijkheid en blijft tot slot als doelstelling bestaan dat het verbeteren van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands, ook voor buitenlandse studenten, van groot belang is.⁹

1.1. Aanpak

Mbo-examen Nederlandse taal

In het mbo geldt voor Nederlandse taal in de entree-, basisberoeps- (hierna: mbo-niveau 2) en de vakopleiding (hierna: mbo-niveau 3) referentieniveau 2F als eis. Voor de middenkader- en specialistenopleiding (hierna: mbo-niveau 4) is dat referentieniveau 3F. Voor de entreeopleiding (mbo-niveau 1) geldt officieel niveau 2F, maar kan in de praktijk, afhankelijk van de student, ook onder dit niveau geëxamineerd worden, omdat voor de entreeopleiding het behaalde resultaat niet meetelt voor het kunnen behalen van het diploma (in tegenstelling tot de mbo-niveaus 2 tot en met 4).

Staatsexamen Nt2

Het staatsexamen kent twee programma's, die worden genoemd in artikel 2 van het staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal. Voor Programma I is het Europees Referentiekader (hierna: ERK)-niveau B1 en voor Programma II is het ERK-niveau B2. Net als de staatsexamens Nt2 zelf, zijn de ERK-niveaus ontwikkeld voor mensen die een taal op latere leeftijd aanleren. De commissie staatsexamens Nt2 concludeert dat het ERK-niveau B1 sterk vergelijkbaar is met referentieniveau 2F, en dat ERK-niveau B2 sterk vergelijkbaar is met referentieniveau 3F. De staatsexamens Nt2 kunnen daarmee worden gebruikt om het niveau aan te tonen dat vergelijkbaar is met het niveau dat behoort tot de diplomaverensten in het mbo, met als voordeel dat het exameninstrumentarium beter past bij studenten die pas op latere leeftijd Nederlands leren, omdat het niet hun moedertaal is.

Wijziging

Vanwege de hiervoor genoemde redenen wordt voor studenten die nog niet zo lang in Nederland zijn, met dit wijzigingsbesluit het volgende geregeld.

A. Staatsexamen Nt2 als alternatief examen

- Voor Nederlandse taal in het mbo gekozen mag worden voor een andere manier van examineren, namelijk via het staatsexamen Nt2. Hierbij moet de student het reguliere onderwijsprogramma volgen, maar is de uiteindelijke manier van examinering passender bij de doelgroep.

⁸ https://www.mboraad.nl/sites/default/files/publications/29_januari_2018_-_internationalisering_in_het_mbo.pdf

⁹ Wet taal en toegankelijkheid, Kamerstukken I 2020/2021, 35282, op moment van schrijven in behandeling bij de Eerste Kamer.

- Voor studenten entreeopleiding, mbo-niveau 2 en niveau 3 moet minimaal het Programma I (ERK-niveau B1, vergelijkbaar met 2F) worden afgelegd. Voor mbo-niveau 4 moet het Programma II (ERK-niveau B2, vergelijkbaar met 3F) worden afgelegd.
- Een student entreeopleiding, of niveau 2 of 3 mag ook het moeilijker programma II afleggen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de voorwaarden gesteld in artikel 3a uit het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (hierna: Ekb) voor een hoger niveau van examinering. Daarin is onder ander bepaald dat de examencommissie hierover beslist.
- Er geldt dezelfde uitslagbepaling zoals vastgelegd in artikel 17 van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (hierna: Ekb): voor het gehele staatsexamen moet minimaal een vijf zijn behaald, mits het andere generieke examenonderdeel (rekenen) of de andere generieke examenonderdelen (voor mbo-4: rekenen en Engels) met minimaal een zes wordt of worden afgesloten. Net zoals bij het reguliere examen waarbij het eindcijfer het gemiddelde is van de cijfers van alle onderdelen afgelegd voor het examenonderdeel Nederlandse taal, wordt het eindcijfer bepaald door het gemiddelde van de vier afgelegde onderdelen van het staatsexamen
- Voor het afleggen van een staatsexamen Nt2 gelden dezelfde herkansingsvoorwaarden als vastgelegd voor het centraal examen in artikel 8 van het Ekb: minimaal één herkansing bij een cijfer lager dan een zes, maximaal één herkansing bij een 6 of hoger.
- De

B. Vrijstelling van het examenonderdeel vanwege eerder afgelegd staatsexamen Nt2

- Voor studenten die al eerder het staatsexamen Nt2 hebben afgelegd (vóór de start van hun mbo-opleiding), kan de examencommissie voortaan vrijstelling verlenen van het reguliere examenonderdeel Nederlandse taal, indien zij het diploma staatsexamen Nederlands als tweede taal hebben behaald of een relevant certificaat van dat examen. . Voor deze doelgroep wordt een vrijstellingsmogelijkheid gecreëerd omdat het onwenselijk is hen in alle gevallen opnieuw het staatsexamen te laten afleggen, mits zij het diploma hebben behaald of een certificaat.
  - Met het behaalde Programma I of onderdelen daarvan (ERK-niveau B1, vergelijkbaar met 2F) kan de examencommissie vrijstelling verlenen voor de entreeopleiding en mbo-niveaus 2 en 3. Met het behaalde Programma II of onderdelen daarvan (ERK-niveau B2, vergelijkbaar met 3F) kan de examencommissie vrijstelling verlenen voor mbo-niveau 4.
  - Het is mogelijk vrijstelling te verlenen voor zowel het gehele examenonderdeel als voor onderdelen daarvan.
    - Als een diploma is behaald voor het gehele staatsexamen Nt2, dan kan de student, mits het juiste programma is afgelegd, een vrijstelling voor het gehele examenonderdeel Nederlandse taal ontvangen. Een diploma voor het staatsexamen Nt2 vanuit het College voor Toetsen en Examens wordt alleen uitgereikt als er op elk onderdeel een zes is behaald. Omdat een student in het mbo ook met een vijf voor het examenonderdeel Nederlandse taal kan slagen (zie de voorwaarden in art. 17 Ekb), kan er ook vrijstelling voor het gehele examenonderdeel worden verleend met gemiddeld een vijf op alle onderdelen (waarbij een student dus geen diploma staatsexamen Nt2 heeft behaald).
    - Als slechts onderdelen zijn afgerond met een resultaat waarmee de student in het mbo kan slagen, dan kan de examencommissie ook voor één of enkele afgelegde onderdelen van het staatsexamen Nt2 vrijstelling verlenen. Hierbij dienen de overige

onderdelen behaald te worden via ofwel het centraal examen of via een instellingsexamen (afhankelijk van de onderdelen die missen) Dit betekent dus dat bij inzet van één of enkele onderdelen vanuit het staatsexamen Nt2, dit onderdeel of onderdelen ook met lager dan een vijf behaald mogen zijn, mits het gehele examenonderdeel Nederlandse taal uiteindelijk maar wordt afgesloten met minimaal een vijf.

- Net zoals geldt voor andere soorten vrijstellingen, is het aan de examencommissie om te bepalen of een student vrijstelling krijgt voor het examen. Met deze mogelijkheid wordt tegemoet gekomen aan de roep om een passende manier van examinering. Benadrukt zij dat deze studenten bij het verlenen van een vrijstelling les in de Nederlandse taal te blijven aanbieden en (extra) ondersteuning te bieden waar nodig. Juist deze doelgroep is gebaat bij het verder ontwikkelen van hun kennis van de Nederlandse taal.

Drie voorwaarden voor toepassing vrijstelling met staatsexamen Nt2

De drie voorwaarden voor de student om in aanmerking te komen voor het afleggen van het staatsexamen Nt2 of de vrijstelling met Nt2 zijn dat de student:

1. onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal heeft. Een student die de Nederlandse taal (al) goed beheerst is in staat om het reguliere examen Nederlandse taal af te leggen, en komt daarom niet in aanmerking voor de examinering met het staatsexamen Nt2;
2. Nederlands niet als moedertaal heeft. Moedertaal wordt hier gedefinieerd als de taal waarin iemand het spreken is geleerd; en
3. ten hoogste zes jaar onderwijs in Europees Nederland¹⁰ heeft gevolgd. De zesjaarseis is destijds in de regelgeving vastgelegd omdat uit onderzoek is gebleken dat als een persoon zich vol inzet om een nieuwe taal te leren, hij of zij in zes jaren tijd grote stappen kan zetten hierin. Tot die tijd heeft een buitenlandse student dus 'nadeel' van het feit dat Nederlands niet zijn moedertaal is. De eis ten hoogste zes jaar onderwijs in Europees Nederland gevolgd hebben, geldt aan het begin van de opleiding. Dit wordt verduidelijkt met dit besluit in verband met de rechtszekerheid. Om te kunnen bepalen wat er valt onder 'onderwijs', wordt de definitie gehanteerd zoals genoemd in artikel 1, onderdeel d van de Wet op het onderwijstoezicht¹¹: *bij of krachtens een onderwijswet geregeld onderwijs*. Dit is daarmee inclusief niet door de minister van OCW bekostigd maar wel erkend onderwijs in de zin van in dat onderdeel genoemde onderwijswetten waar de Inspectie van het onderwijs toezicht op houdt.

Het is aan de examencommissie om vast te stellen of een student aan deze voorwaarden voldoet. Hierbij wordt aangesloten bij de voorwaarden die al gelden voor het verkrijgen van tijdverlenging bij examens, geldend voor studenten in het mbo met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal (artikel 12a van het Ekb) en voor leerlingen in het voortgezet onderwijs (artikel 55 van het Eindexamenbesluit VO). Eén van de geldende voorwaarden wordt in het mbo met dit besluit echter anders ingevuld, namelijk dat het criterium 'ten hoogste zes jaar onderwijs in Nederland heeft gevolgd' wordt aangepast naar 'ten hoogste zes jaar onderwijs in Europees Nederland heeft gevolgd'. Op deze manier kunnen studenten vanuit Caribisch Nederland, waar het onderwijs is gebaseerd op andere wet- en regelgeving ook in aanmerking komen voor de vrijstelling. Gezien de eenduidigheid gaat dit aangepaste criterium zowel gelden voor examentijdverlenging bij

---

¹⁰ Sinds 2010 bestaat het land Nederland, staatkundig gezien, uit een Europees deel en Caribisch deel: Bonaire, Saba en Sint-Eustatius.

¹¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0013800/2020-04-01>

centrale examens mbo als voor het in aanmerking komen voor de andere manier van examinering of een vrijstelling. Er wordt vanuit gegaan dat de examencommissie deze criteria uitwerkt met nadere regels overeenkomstig de wettelijke opdracht van artikel 7.4.5a, derde lid, van de WEB. Verder geldt als uitgangspunt dat de examencommissie haar beleid communiceert en consequent toepast.

Bepaling voorwaarden

De examencommissie kan het taalniveau van een student vaststellen door bijvoorbeeld een toets af te nemen. De examencommissie kan ook andere vormen toepassen, zoals een presentatie, geschreven stuk of gesprek beoordelen. Er wordt hier geen vaste methode voorgeschreven om de lasten voor de examencommissie laag te houden en maatwerk mogelijk te maken. Om instellingen wel te voorzien van handvatten, wordt in samenwerking met het Kennispunt Onderwijs en Examinering gekeken of er goede voorbeelden gedeeld kunnen worden, wordt zo nodig een handreiking opgesteld over hoe om te gaan met de drie criteria.

Toevoeging Besluit register onderwijsdeelnemers

Om mbo-instellingen en studenten administratief te verlichten en het behaalde resultaat van het staatsexamen Nt2 na te kunnen gaan, wordt met wijziging van het Besluit register onderwijsdeelnemers geregeld dat de resultaten van het staatsexamen Nt2 aan het bestuur van de onderwijsinstelling worden verstrekt.

3. Gevolgen voor mbo-studenten

Voor de student betekent deze wijziging dat hij of zij, wanneer wordt voldaan aan de voorwaarden uit artikel 3c, derde lid, van het Ekb, meer kans heeft om een diploma te behalen. De waarde van het diploma blijft behouden door inzet van het (bij de vrijstellingsmogelijkheid al afgeronde) staatsexamen Nt2 op het niveau aansluitend bij het voor de mbo-opleiding vereiste niveau. Er wordt een passende examinering geboden, waardoor de student minder kans loopt op onnodige studievertraging of wordt gediplomeerd op een te laag niveau vanwege het generieke examenonderdeel Nederlandse taal. Om hiervoor in aanmerking te komen dient de student mee te werken aan onderzoek of anderszins bewijzen te overleggen om aan te tonen dat wordt voldaan aan de voorwaarden uit het Ekb. Voor elke mbo-opleiding apart zal moeten worden beoordeeld of aan alle criteria wordt voldaan. Het zal dus kunnen voorkomen dat een student in een mbo-2 opleiding wel in aanmerking kwam voor inzet van het Nt2 examen, maar bij doorstroom naar een mbo-3 opleiding vanwege tijdsverloop (inmiddels langer dan zes jaren onderwijs in Nederland gevolgd) niet meer. In dat geval moet in de mbo-3 opleiding alsnog het reguliere examenonderdeel Nederlandse taal worden afgelegd. Dit geldt echter alleen voor doorstroom. Voor afstroom (de opleiding op een lager niveau vervolgen zonder dat een diploma is gehaald) is geregeld dat het aanvangstijdstip van de eerst gevolgde beroepsopleiding van toepassing blijft. Zie daartoe artikel 3c, derde lid, onderdeel c, laatste zin, Ekb.

4. Gevolgen voor mbo-instellingen

Voor mbo-instellingen betekent deze wijziging dat zij beleid moeten formuleren waar het gaat om bieden van de examenmogelijkheid via het staatsexamen Nt2 en het verlenen van de vrijstelling voor het generieke examenonderdeel Nederlandse taal voor studenten die staatsexamen Nt2 hebben gedaan. Dit beleid moet passend zijn bij de opleiding en de studenten, duidelijk gecommuniceerd worden en de mbo-instelling moet consequent zijn in de uitvoering ervan. De mbo-instelling is verplicht, bij een verzoek van een student tot afleggen van een staatsexamen Nt2 of verlening van een vrijstelling, te

onderzoeken of een student voldoet aan de gestelde voorwaarden om haar oordeel of een student hiervoor wel of niet in aanmerking komt, te kunnen onderbouwen.

5. Gevolgen voor Caribisch Nederland (Bonaire, Saba en Sint-Eustatius)

Het Ekb geldt niet voor Caribisch Nederland en om die reden is dit besluit niet van toepassing op de mbo-instellingen daar. Daardoor kunnen studenten die beroepsonderwijs volgen op Caribisch Nederland geen gebruik maken van de examinering middels het staatsexamen Nt2. Studenten afkomstig uit Bonaire, Saba en Sint-Eustatius die beroepsonderwijs gaan volgen in Europees Nederland komen daarentegen in principe wel in aanmerking voor de alternatieve examinering met het staatsexamen Nt2 of de vrijstelling, doordat zij in de regel geen zes jaar onderwijs in Europees Nederland hebben gevolgd. Daarbij zal uiteraard nog wel getoetst moeten worden of de betreffende student ook voldoet aan de overige voorwaarden.

6. Uitvoeringsgevolgen voor de overheid

PM: uitvoeringstoets DUO en Inspectie van het Onderwijs

7. Advies Adviescollege Toetsing Regeldruk

8. Internetconsultatie

9. Financiële gevolgen voor de overheid

Dit voorstel heeft geen gevolgen voor de Rijksbegroting.

10. Administratieve lasten

Er is sprake van extra nalevingskosten voor de mbo-instellingen. Er is grotendeels sprake van eenmalige nalevingskosten, omdat de mbo-instellingen kennis moeten nemen van de nieuwe regelgeving, het beleid betreffende verlenen van vrijstellingen voor het generieke examenonderdeel Nederlandse taal aan te passen. Volgens het handboek meting regeldruk kosten betekent dit eenmalige extra nalevingskosten van naar schatting €508,50,- per bekostigde als niet-bekostigde mbo-instelling. Uitgaande van gemiddeld 150 bekostigde – en niet bekostigde instellingen betekent dit €76.275,-. Het betreft hier kosten die worden gemaakt voor het kennisnemen van dit besluit door de mbo-instelling, interne overleggen om tot nieuw beleid te komen en de communicatie hierover naar studenten. Daarnaast is er sprake van structurele extra kosten om voor elke student die in aanmerking komt voor de regeling na te gaan of hij of zij voldoet aan de voorwaarden, en hierover te communiceren met desbetreffende student. Dit is per student per beslissing naar schatting €100,-.

Tevens zijn er extra kosten wanneer een student die nog niet eerder het staatsexamen Nt2 heeft afgelegd, deze te laten afleggen. Gedeeltelijk worden deze kosten opgevangen door de kostenbesparing van het niet hoeven afleggen van de reguliere examens (ook in relatie tot de vrijstellingsmogelijkheid), maar ook doordat er minder kosten zijn aan herkansingen en extra inspanningen van docenten (zoals extra (bij)les). Door de gecreëerde mogelijkheid van het alternatieve examen is er namelijk een grotere kans dat deze studenten het examen eerder behalen dan met het reguliere examen.

Zoals eerder benoemd is het niet mogelijk op voorhand een goede inschatting te maken van de grootte van de doelgroep. Op dit moment worden er geen gegevens bijgehouden van het aantal studenten met een afgelegd staatsexamen Nt2 in het mbo, omdat daaraan tot nu niet geen rechten kunnen worden ontleend en daarvoor dus een belang ontbreekt. Mede in verband daarmee kunnen mbo-instellingen geen concreet inzicht geven van het aantal studenten dat behoefte heeft aan een andere manier van examinering van het examenonderdeel Nederlandse taal. Dit maakt het zeer complex

een inschatting te maken van de grootte van de doelgroep. Er zal gemonitord worden hoeveel studenten er straks gebruik maken van de alternatieve manier van examinering en de vrijstelling en zo mogelijk wordt er bijgesteld. Met DUO, College voor toetsen en examens en de mbo-instellingen zal het gesprek plaatsvinden over hoe deze monitoring vorm kan krijgen, met zo min mogelijk (administratieve) lasten voor de mbo-instellingen. Ook zullen de aantallen studenten die hiervoor in aanmerking komen, niet evenredig verdeeld zijn over de verschillende mbo-instellingen. We gaan hier uit van de grove schatting van maximaal 5000 studenten per jaar verspreid over de mbo-instellingen.

ARTIKELSGEWIJS DEEL

Artikel I. Wijziging van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB

Onderdeel A en B

Artikel 3b

Artikel 3b van het Ekb bepaalt wanneer vrijstelling van een examenonderdeel mogelijk is in het mbo. Het vijfde lid van artikel 3b, dat specifieke voorschriften bevatte voor vrijstellingen van de generieke examenonderdelen, is verplaatst naar het nieuwe artikel 3c, eerste lid. Vanaf heden bevat artikel 3b Ekb het algemeen kader voor vrijstellingen. Het nieuwe artikel 3c Ekb bouwt daarop voort en bevat de nadere regels voor vrijstelling van generieke examenonderdelen.

Artikel 3c

In artikel 3c, tweede lid Ekb wordt een nieuwe vrijstellingsmogelijkheid geschapen, waarmee het staatsexamen Nt2 kan worden ingezet ter vervanging van het examenonderdeel Nederlandse taal. Deze vrijstelling is alleen mogelijk als de student het staatsexamen Nt2 voorafgaand aan zijn beroepsopleiding al heeft afgelegd. Heeft de student dat nog niet, dan kan soms nog gebruik worden gemaakt van de alternatieve examineringmogelijkheid uit het nieuwe artikel 3d.

Een diploma van het staatsexamen Nt2 kan leiden tot een volledige vrijstelling voor het examen Nederlandse taal. Indien geen diploma van het staatsexamen kan worden overgelegd, maar wel een of meer certificaten als bedoeld in artikel 16 van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal, kan de student voor het daarmee corresponderende deel van het examenonderdeel Nederlandse taal vrijstelling krijgen. De overige vereiste delen van het examen legt de student dan nog af tijdens de opleiding.

Het derde lid van het nieuwe artikel 3c Ekb regelt wat de criteria voor deze vrijstelling zijn. Deze vrijstellingsmogelijkheid geldt namelijk uitsluitend voor een student die de Nederlandse taal onvoldoende beheerst, van wie de Nederlandse taal niet de moedertaal is en die bij aanvang van zijn beroepsopleiding ten hoogste zes jaren onderwijs in Europees Nederland heeft gevolgd.

Deze student kon tot nu slechts verlenging krijgen van zijn centraal examen voor de onderdelen rekenen en Nederlandse taal volgens artikel 12a van het Ekb. De drie criteria zijn dus niet nieuw maar kunnen vanaf nu ook leiden tot een vrijstelling van het examenonderdeel Nederlandse taal, indien hij in het bezit is van een diploma van het staatsexamen Nederlands als tweede taal. Aan het criterium dat de student korter dan zes jaren onderwijs in Europees Nederland heeft gevolgd, wordt voor de rechtszekerheid toegevoegd dat dit wordt bepaald op het moment waarop de student start met zijn beroepsopleiding. In principe geldt hiervoor het moment van inschrijving, vaak met

ingang van het studiejaar. Hierop geldt weer een uitzondering voor de student die zonder een diploma te hebben behaald afstroomt van een beroepsopleiding (bijvoorbeeld mbo-3) naar een beroepsopleiding op een lager niveau (bijvoorbeeld mbo-2). Voor deze student wordt de termijn van zes jaar berekend bij de aanvang van zijn eerste beroepsopleiding. Zo wordt voorkomen dat een student die enige moeite heeft met de Nederlandse taal, de mogelijkheid om een vrijstelling te krijgen verliest, omdat hij eerder een beroepsopleiding op een hoger niveau niet heeft gehaald. Overigens blijft de beslissing hieromtrent aan de examencommissie.

Artikel 3d

Voor de student die nog geen staatsexamen Nt2 heeft afgelegd voor aanvang van zijn beroepsopleiding creëert artikel 3d Ekb de mogelijkheid om examinering van het examenonderdeel Nederlandse taal te laten plaatsvinden door middel van het staatsexamen Nt2, aldus het eerste lid. Om hiervoor in aanmerking te komen gelden de voorwaarden voor de mate van Nederlandse taalbeheersing genoemd in artikel 3c, derde lid. Het tweede lid bepaalt dat indien de student aan de voorwaarden voldoet en de examencommissie dienovereenkomstig heeft beslist, een student entreeopleiding, mbo-2 of mbo-3, het programma I van het staatsexamen Nt2 dient af te leggen. De student mbo-4 dient het programma II van het staatsexamen af te leggen. Omdat het staatsexamen wordt afgelegd in het kader van de beroepsopleiding zijn de regels over herkansingen van het centraal examen van overeenkomstige toepassing, zo maakt het vierde lid duidelijk.

Onderdeel C

De criteria om in aanmerking te komen voor examentijdverlenging (voorheen geregeld in artikel 12a) zijn gelijk aan de criteria voor de vrijstelling Nt2 (artikel 3c, derde lid) en de alternatieve examineringsmogelijkheid (artikel 3d). Deze criteria zijn met dit besluit verplaatst naar artikel 3c, derde lid, zodat ook in artikel 12a Ekb daarnaar kan worden verwezen. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat een examencommissie voor studenten die aan die voorwaarden voldoen, dus kan kiezen uit examentijdverlenging voor het reguliere centrale examen ingevolge artikel 12a, dan wel voor het mogen afleggen van het staatsexamen Nt2. En, indien het staatsexamen reeds eerder is afgelegd, behoort vrijstelling van (een deel van) het reguliere examenonderdeel Nederlandse taal, afhankelijk van het feit of het diploma Nt2 is behaald of een certificaat, ook tot de mogelijkheden. Zo is er steeds een passende oplossing beschikbaar voor de groep studenten die nog maar kort deelnemen aan het Nederlandse onderwijs en voor wie de Nederlandse taal een potentieel struikelblok kan zijn.

Artikel II. Wijziging van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal

Onderdeel A

Artikel II wijzigt het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal. In artikel 2 daarvan wordt met de aanpassing van "het middenkader" naar de specifieke opleiding op het vierde niveau van beroepsonderwijs in de Wet educatie en beroepsonderwijs beter aangesloten bij de terminologie van die wet.

Onderdelen B, C en D

Voorheen werd de uitslag voor elk van de vier onderdelen van het staatsexamen Nt2 eenvoudigweg uitgedrukt in de waardering "voldoende" of "onvoldoende". In artikel 14, eerste lid, van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal (onderdeel B) wordt voortaan bepaald dat het resultaat moet worden uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10. Artikel 15 van dat besluit (onderdeel C) wordt dienovereenkomstig gewijzigd. Voor elk van de vier onderdelen moet ten minste een

cijfer 6 of hoger worden behaald om te slagen voor het staatsexamen. Er is geen compensatie mogelijk binnen de onderdelen.

Inhoudelijk verandert er voor de staatsexamenkandidaten daarmee niets. Met deze wijziging wordt het mbo tegemoet gekomen. Dit is nodig omdat het diploma voor het staatsexamen of een certificaat, bij inwerkingtreding van artikel I (artikel 3c en 3d van het Ekb), in bepaalde gevallen mag worden gebruikt als vrijstelling voor een mbo-examen Nederlandse taal. Bij de vaststelling van de uitslag van het examenonderdeel Nederlandse taal in het mbo geldt nu reeds een waardering in hele cijfers. Zoals gebruikelijk staat een voldoende alle cijfers vanaf 6. Onvoldoende is alles onder de 6. Met deze wijziging is een naadloze inpassing mogelijk. Onderdeel D voegt aan artikel 16 het voorschrift toe dat het College voor toetsen en examens op aanvraag van een kandidaat die een 5 (bijna voldoende in woorden) of lager heeft behaald desondanks een certificaat uitreikt als daar belang bij is. Een kandidaat heeft hierbij belang als degene in het mbo een certificaat wil inzetten om een gedeeltelijke vrijstelling voor Nederlandse taal te verkrijgen. In het mbo kan de student namelijk ook met een 5 voor Nederlandse taal zijn mbo-diploma behalen.

Onderdeel E

Onderdeel E stelt in artikel 24 van het Staatsexamenbesluit Nederlands als tweede taal een overgangsrechtelijke voorziening vast. Deze voorziening moet ervoor zorgen dat een voor inwerkingtreding van het onderhavig besluit behaald certificaat met daarin de vermelding "voldoende" voor een onderdeel van het staatsexamen Nt2 ook nadien bruikbaar blijft. Deze overgangsbepaling is nodig om twee redenen. In de eerste plaats omdat artikel 3c, tweede lid, van het Ekb bepaalt dat een mbo-student een dergelijk certificaat kan inzetten als vrijstelling. Aangezien de eindwaardering voor het generieke onderdeel Nederlandse taal ingevolge artikel 15, eerste lid, van dat Ekb moet worden uitgedrukt in een cijfer, wordt nu bepaald dat een resultaat "voldoende" wordt gelijkgesteld aan een cijfer 6. Hiermee kan de cijfermatige berekening plaatsvinden zoals voorgeschreven in artikel 15 van het Ekb.

In de tweede plaats kan hiermee ook de kandidaat die vóór de inwerkingtreding van artikel II een onderdeel van het staatsexamen Nederlands als tweede taal met goed gevolg heeft afgelegd en in aanmerking wil komen voor zo'n diploma, ook nadien zijn certificaat met resultaat "voldoende" blijven inwisselen bij het College voor toetsen en examens om in het bezit te komen van een diploma staatsexamen Nt2. Certificaten met het resultaat "onvoldoende" zijn niet afgegeven door het College voor toetsen en examens en kunnen dus niet voorkomen.

Artikel III. Wijziging van het Besluit register onderwijsdeelnemers

Artikel III wijzigt het Besluit register onderwijsdeelnemers om verstrekking van diplomagegevens van het staatsexamen Nt2 aan het bestuur van de onderwijsinstelling mogelijk te maken. Deze gegevensuitwisseling is nodig zodat de onderwijsinstelling het behaalde resultaat kan controleren.

Artikel IV. Inwerkingtreding

Het streven is dat het eerste deel van dit besluit in werking treedt met ingang van 1 augustus 2022. Dat betreft dan de vrijstellingsmogelijkheid voor degene die reeds het staatsexamen Nt2 of een onderdeel daarvan met goed gevolg heeft afgelegd zoals geregeld met artikel I, onderdelen A en B, met uitzondering van het nieuwe artikel 3d Ekb. Die wijziging en de overige wijzigingen van de artikelen II en III vragen meer aanpassingen in de ict voor het Register onderwijsdeelnemers en de

gegevensuitwisseling tussen DUO, het College voor toetsen en examens en de mbo-instellingen. Dit deel zal daarmee op een later tijdstip in werking treden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Robbert Dijkgraaf